

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 2 mars 1894, kl. 3 e. m.

Andra Kammaréns andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärder till skydd för jordbruket mot skada af s. k. canadahjortar i Södermanlands län.

Till utskottets behandling har kammaren hänvisat motionen n:o 82, hvori herr C. G. Andersson i Skeenda anhåller, att Riksdagen ville besluta »att i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärder så, att den nu i Södermanlands län i vildt och fritt tillstånd förefintliga canadahjorten icke må tillskynda ortens jordbrukare skada å gräs och sädesskördar, utan, om så sker, staten, derest den är egare af hjortarna, lemna ersättning derför eller medgifva, att canadahjorten blifver tillåten att fritt jagas minst sju dagar om året; men skulle enskild person befinnas vara egare till hjortarna i fråga, denne må åläggas taga sådan vård om dem, att de icke olofligen inkomma på annans egor och att, om så sker, med dem må förfaras såsom lagen stadgar om skada af annans hemdjur».

Till stöd för sin anhållan anför motionären: »Dessa hjortar hafva nu förökat sig så, att de utgöra stora hopar och söka icke, såsom man skulle kunna tro, sin föda i skog och mark, utan uppehålla sig på de med säd och gräs besädda åkrar och uppäta samt nedtrampa skörden derå till stor skada för ortens jordbrukare, dervid ofta händer, att små

Bih. till Riksd. Prot. 1894. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 5 Häft. (N:o 5.)

åkertegar i hast beröfvas hela sin skörd. Dessa hjortar hafva för vana att ej skingras eller låta sig skrämmas bort, och mer än vanlig hög hägnad hoppa de med lätthet öfver.»

Canadahjortar hafva icke funnits i Sverige i vildt tillstånd, förrän friherre Oskar Dickson utsläppte sådana djur från sin inhägnade djurgård vid Skeppsta i Södermanland. 1876 utsläpptes för första gången »ett par canadahjortar, hvilka påföljande år likasom ock det nästföljande »satte kalv». Men »tvenne af djuren» föllo »för skyttars kulor», och »för att frälsa återstoden» begärdes den 30 juli 1879 tio års fridlysning. Denna begäran bifölls i så måtto, att Kongl. Maj:t den 17 oktober 1879 utfärdade förbud mot jagt å canadahjort inom Södermanlands län intill den 1 januari 1885. Att fridlysning sålunda beviljades för endast hälften så lång tid, som begärdes, hade sannolikt sin grund i det yttrande, som afgafs af öfverjägmästaren i Södermanlands län herr S. C. Lidell, som skref bland annat: *»ehuru canadahjorten, i likhet med öfriga hjortsläktet, sannolikt förorsakar mer eller mindre skada på sädesgrödorna, det likväl vore önskligt, att den begärda fridlysningen af Eders Kongl. Maj:t i nåder utfärdades, helst den skada, hjortarne kunna förorsaka, ej kan blifva stor, så länge hjortantalet är ringa, och det ovedersägligen medförde en fördel, om berörda djurslägte i riket fortplantade sig».*

Detta första försök att naturalisera canadahjorten i Sverige misslyckades. 1886 den 29 juni skref landshöfdingen i Södermanlands län grefve Lagerbjelke, att fridlysningen »visat sig icke hafva haft åsyftad verkan, utan detta djurslag så utdött, att ny stam måst införas» —

Sedan friherre Dickson anskaffat en ny stam af dylika djur, förklarade han sig sinnad att af dem »från Skeppsta djurgård utsläppa sex stycken», »derest skydd bereddes djuren öfver hela landet under tio års tid». Öfver ansökningen derom, daterad Göteborg den 19 maj 1886; hördes såväl svenska jägareförbundet och kongl. domänstyrelsen som ock Konungens befallningshafvande i landets mellersta och sydliga delar. Många af de i ärendet hörda myndigheterna, i synnerhet i de län, inom hvilkas område ingen canadahjort fans, hade intet att erinra emot ansökningen i fråga. Men »Konungens befallninghafvande i Linköpings och Skaraborgs län jemte de flesta i ärendet hörde skogsinspektörer» hafva ansett, att fridlysningen till en början ej borde ut-

sträckas till mer än fem år, enär vid en längre tids fridlysning det kunde inträffa, att djuren i viss trakt så föröktes, att de komme att förorsaka afsevärd skada å odlade fält». Domänstyrelsen yttrade vidare den 20 september 1886: »att olägenheter för jordegarna kunna uppstå af djurartens ökade utbredning i mera bebyggda och odlade trakter» och tillstyrker därför fridlysning för endast 5 år. Detsamma hade öfverjägmästaren C. M. Sjögren hemställt i sitt yttrande den 4 juni 1886 och anför såsom motiv: »canadahjorten, liksom kron- och dofhjorten, orsakar anmärkningsvärd skada å de odlade fälten, derest han förekommer talrikare, i synnerhet som canadahjorten har benägenhet att samla sig i större flockar, hvarigenom, der skada sker, den vanligen blifver af betydelse». I fråga om samma jagtförbud skref skogsinspektören i södra distriktet den 10 juni 1886: »att förbudet må af Kongl. Maj:t upphävas i de orter, der klagomål öfver skador af canadahjortar anmälas af jordegare». Genom kongl. kungörelsen den 24 september 1886 blef canadahjorten fridlyst öfver hela landet till den 1 september 1892.

Huru detta nya försök utföll, beskriver jägmästaren E. Stuart den 9 mars 1892: »Den af friherre Dickson införda stammen af canadahjort synes ej hafva haft synnerlig framgång, enär af de tolf hjortar, som för tre år sedan utsläpptes från numera utlagda Skeppsta djurgård, ha tre blifvit olofligen skjutna och *en anträffats död; återstående åtta stycken hafva förökats med tre kid, så att antalet*, som med säkerhet kännas, uppgår *till elfva*, och hafva dessa *delat sig i tvenne flockar*, af hvilka den ena om fem stycken uppehåller sig inom *Akers härad* och den andra med återstående sex *i trakterna omkring Skeppsta*». Dermed öfverensstämmer domänstyrelsens yttrande den 14 mars 1892, att ifrågasvarande djurart »endast sparsamt förekommer inom en del af landet, nemligen inom Södermanlands län och vissa trakter af angränsande län».

På grund af »den ringa tillväxten» af detta »värdefulla vildt», som dock visat sig »kunna uthärda vårt klimat», anhöll friherre Dickson 1892 »om utsträckning af förbudstiden». Denna ansökan tillstyrktes af myndigheterna, enär »ej någon afsevärd skada» ansågs derigenom uppstå för jordegarna. En Konungens befallningshafvande yttrar till och med, att berörda djurart, »så vidt hittills kunnat förspörjas, icke förorsakat några olägenheter». En motsatt mening uttalade dock å nyo herr öfverjägmästaren C. M. Sjögren, som säger, att canadahjorten »blir skadedjur, då han blir mera allmän»; hvadan, om hjortarna ytterligare skola fridlysas, de då må »fridlysas icke på viss tid, men tills vidare, emedan man icke kan veta, när den tid inträffar, då de före-

kommo i så stort antal, att de blifva skadedjur». Genom kongl. kungörelsen den 28 mars 1892 fridlystes canadahjorten tills vidare öfver hela riket; och är denna fridlysning ännu gällande.

Hvad nu särskildt beträffar motionärens förslag angående skadeersättning af staten eller af enskild person, beroende af, huru vida hjortarna i fråga skola anses egas af staten eller om de skola »anses tillhöra herr baron Dickson eller egaren till egendomen Skeppsta», så vill utskottet till en början medgifva, att motionären icke saknat anledning till ovisshet i fråga om eganderätten, emedan friherre Dickson i samma skrifvelse af den 19 maj 1886, i hvilken han begärde fridlysning, »dock förbehållit sig personligen att få bortskjuta för afveln obehöfliga handjur å sådana marker, der han kunde förvärfva sig jordegarnes tillstånd att utöfva dylik jagt». Detta förbehåll tillstyrktes af de flesta i ärendet hörda myndigheter, såsom Konungens befallningshafvande i de södra delarne af riket, jägmästare och domänstyrelsen, ehuru för en och annan myndighet ifrågavarande förbehåll om rätt för en enskild man att fälla vissa djur, som för alla andra skulle blifva fridlysta, »icke var tilltalande». Förbehållet i fråga afstyrktes af svenska jägareförbundet på den grund, att medgifvande af en dylik rätt »skulle utgöra ett afsteg» från »grundsatsen om lagens likhet för alla», samt af Konungens befallningshafvande i Nyköping, som tillstyrker fridlysning — »dock utan det af friherre Dickson gjorda förbehåll, hvars intagande i en allmän kungörelse icke torde vara tjenligt eller lämpligt». Förbehållet godkändes icke af Kongl. Maj:t, som ej heller nämner derom i fridlysningskungörelserna. Det hade också visserligen varit orimligt och emot all naturlig rättskänsla stridande äfvensom emot gällande lag, om enskild man erhållit rättighet att få sina enskilda djur födda å andras åkrar och ängar, och att allmänheten utan ersättning måst åt dem prisgifva sina sädesgrödor. Det kunde tydligen icke blifva så. Det faktum, att hjortarna i fråga släpptes fria och togos under statens hägn, likställer dessa djur med allt annat vildt, såsom t. ex. elgen, så att en hvar, som jagtmark eger, obehindrad får tillägna sig dem *under loflig jagttid*. Hvarken staten eller någon enskild person kan således erkännas såsom egare till djuren i fråga; därför kan icke heller af någondera skäligen begäras ersättning för den skada, som hjortarna kunna åstadkomma; utan denna måste anses lika med all annan skada, som or-

sakas af vilda djur. Motionärens yrkande i denna del kan utskottet alltså icke tillstyrka.

Deremot torde motionärens förslag, »att canadahjorten blifver tillåten att fritt jagas minst sju dagar om året» förtjena något afseende, om än utskottet icke anser sig böra tillstyrka detsamma i oförändradt skick. Men onekligen förtjenar den frågan beaktande, om ej tiden nu kan anses vara inne, då man må kunna få begynna att tillgodogöra sig hjortarna i fråga, hvilka ju äro till för att jagas, och hvilkas enda nytta består i deras värde såsom jagtbyte, helst detta jagtbyte är den enda ersättning, som kan erhållas för den skada, som de lefvande hjortarna obestriddligen förorsaka å de odlade fälten; hvartill kan läggas det skälet, att det icke kan anses önskvärdt, att denna hjort »blir mera allmän», emedan den »då blir *skadedjur*»; i synnerhet som denna djurart icke såsom t. ex. elgen och råddjuret företrädesvis tager sin föda i skogs- och hagmarker, men föredrager odlade fält, der sådana kunna åtkommas.

På grund af det anförda anser utskottet, att canadahjorten bör blifva tillåten att jagas någon kort tid hvarje år, men att det må vara åt Kongl. Maj:t förbehållet att bestämma den årstid, då denna jagt lämpligast må ega rum, samt jagttidens längd. Utskottet hemställer därför,

att Andra Kammaren för sin del beslutar att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t förordna, att canadahjorten blifver tillåten att jagas någon tid årligen.

Stockholm den 2 mars 1894.

På utskottets vägnar:

O. W. REDELIUS.